

LES EMISSIONS DE *“LA VOZ DE TORREDEMBARRA”*

Autor: Maria-Rosa Wennberg

Ara que a Torredembarra disposem d'unes quantes publicacions com a mitjans de comunicació —“*La Sínia*”, el periòdic “*La Torre*”, “*El Mònic*”, i altres com “*El Timbal*” i “*Pedra de toc*”— penso que pot ser interessant recordar les emissions de “*La Voz de Torredembarra*”, que durant un espai de quasi catorze anys —amb interrupcions— van ser l'únic mitjà de comunicació pública de què va disposar la nostra vila. Jo no sé si amb anterioritat a l'any 1956 hi havia hagut a la Torre alguna revista, setmanari o butlletí. Seria molt interessant que algú en pogués informar el Centre d'Estudis Sinibald de Mas, perquè en prengués nota. Un estudi sobre els mitjans de comunicació que hi ha hagut a la nostra vila és una assignatura que tenim pendent. Amb aquestes notes d'avui no pretenc més que deixar constància de les emissions de radio que van ser el vehicle que va portar a les llars torrenques les notícies de cada dia a més de les *vel·leitats* periodístiques i literàries dels seus habitants. Quan hi ha documentació escrita és més fàcil que en quedi el record, moltes vegades arraconat i ple de pols, sempre a punt de ser trobat, recollit, estudiat i donat a llum pública. Però d'allò que ens ha arribat per les ones etèries no en queda res, fora del record. I quan els qui en guarden el record desapareixen, ja no queda res de res. De “*La Voz de Torredembarra*” se'n recorden els vells però la majoria de joves ni n'han sentit a parlar. És per això que ara, que encara hi sóc a temps, em sento amb l'obligació de donar notícia d'aquestes emissions.

“*La Voz de Torredembarra*” va ser una emissió radiofònica de la nostra vila, que es va emetre cada dijous a les vuit del vespre, a través de les ones de Ràdio Tarragona. Es va iniciar el dia 9 de Febrer de 1956, i va durar fins al 5 de febrer de 1959, en una primera etapa, amb un total de 151 emissions. Més de cinc anys després, el dia 1 d'octubre de 1964, es reprenen les emissions de “*La Voz de Torredembarra*”. Aquesta segona època es perllonga sense interrupció fins al dia 5 de desembre de 1970, que deixa d'emetre's definitivament. Compta amb un total de 443 emissions, que representen 110 hores de presència a l'espai: una duració de prop de nou anys.

Del guió de cada emissió se'n feien tres exemplars, que abastaven nou quartilles mecanoscrites a un sol espai. D'aquests tres exemplars dos eren per als locutors i el tercer per al control i la censura. Aquest darrer era una còpia en paper ceba. Jo conservo a casa una còpia de tots aquest guions

mecanoscrits. Els cent primers números estan curiosament relligats per un enquadernador de prestigi, perquè va ser un regal que es va fer al director, Manuel Crehuet, amb motiu d'haver arribat al número cent.¹ La resta està sense relligar. També han quedat per casa uns quants exemplars de les còpies en paper ceba. Sembla ser que dels guions de la segona època en guarden còpies, a més de les que hi ha a casa, Anton Valls i els hereus de Miquel Sonsona.

La idea d'aquest espai radiofònic va sortir de Manuel Crehuet Julià, que en va ser el director, i a més va actuar de redactor, compositor i mecanògraf, i fins de col·laborador, amb pseudònims diferents moltes vegades, si la falta de redactors ho exigia.

L'emissió tenia com a sintonia una cançó francesa que estava de moda —“Padam, padam...”— cantada per Edith Piaff. Era una tonada que no comprometia a res. Tanmateix va suscitar moltes polèmiques, i va provocar moltes cartes de protesta.² Tanmateix el director no es va deixar impressionar, i la melodia francesa va seguir obrint el programa cada dijous al vespre. Hi va quedar tan vinculada que, encara ara, en sentir-la, m'he de recordar del diari parlat de Torredembarra. I penso que no dec pas ser sola.

Acabo de dir diari parlat. En realitat no ho era per quant l'emissió era setmanal; però sí que s'hi pot considerar en el sentit més ampli que pot tenir la paraula diari. És a dir: com a noticiari periòdic. No hi havia pas notícia o fet ocorregut a la Torre, o relacionat amb ella de prop o de lluny, fins i tot els insignificants, que no hi fossin recollits. Crec que ara, després dels anys, és aquest noticiari, que ens parla de les inquietuds del poble, dels fets interessants, de les visites de personatges destacats, en fi de la nostra petita història de cada dia, la part que ens pot resultar més interessant.

L'emissió es desenvolupava sota un diàleg entre locutor i locutora. Espais brevíssims de música marcaven la separació entre tema i tema. L'estil era fet de frases curtes i ràpides, per tal de donar vivor i lleugeresa al diàleg. Els jocs de paraules se succeïen els uns als altres. Un joc vàlid tant des del punt de vista fonètic com del semàntic. Així en “Atención a unos postes de tensión”, juga amb els sons d’“atención” i “de tensión”. En “Una cuestión peliaguda” és el sentit del mot “pelo” en diferents frases fetes, el que entra en joc.³ També els col·laboradors es van contagiar d'aquestes afeccions lúdiques. Trobem pseudònims en els quals es dóna aquest joc: “Un arquitecto con tacto”, “Pancho Colate”, “Martín Gala”.

Les emissions, en iniciar-se, comptaven només amb la ploma de Manuel Crehuet per omplir les nou quartilles necessàries per emplenar el quart

d'hora de durada de l'emissió. Però al cap de molt poques setmanes la invitació a la col·laboració va obtenir una resposta entusiasta: cartes, poesies, treballs de tipus històric o folklòric, s'amuntegaven a la bústia de "La Voz de Torredembarra". Calgué fer una selecció per temes. Així sorgiren les diferents seccions que, ja fins al final, integraren, més o menys constantment, aquest setmanari parlat.

Després de la sintonia hi acostumava a haver una introducció, editorial o portada, com se'n vulgui dir, que anava generalment a càrrec del Director, encara que molts cops ocupava aquest espai un col·laborador, si es creia que el tema tractat era prou interessant. Les col·laboracions en vers s'agrupaven sota el títol de "Voz poética de Torredembarra". Hi hagué tants i tants versificadors que no tots van tenir cabuda dins la secció de la "Voz poética", i es van repartir al llarg de l'emissió, de vegades inclosos en altres seccions. Una ploma femenina, la "Reina Mab", va ocupar molt sovint l'espai de la "voz poética"⁴

Una altra secció molt concorreguda va ser la titulada "Mosaico histórico de la villa, o anecdotario local", on es recollien treballs de tipus històric o folklòric relacionats amb Torredembarra o la seva rodalia. Des d'aquesta secció també es formulaven preguntes als radiooients, sobre fets ocorreguts a la vila en temps passats, i normalment se n'obtenia resposta. El "Caballero de España", "Mejasni" i "De Reddis" foren els més assidus col·laboradors d'aquesta secció. Els altres treballs en prosa no s'agrupaven, com a secció, sota un títol concret, sinó que apareixien temporalment amb un de genèric, com una sèrie —"Aquí Leonardo", "Diálogos femeninos", "Deportes"— o bé esporàdicament amb un títol singular.

Dues seccions petites foren "Antología de anécdotas infantiles" i "Concurso radiofónico". De la primera se'n dedueix fàcilment el temari pel mateix títol. La segona anava destinada als nois i noies de la vila; es formulava una pregunta senzilla, i, entre els que encertaven la resposta, es rifava un premi, que sufragava l'Ajuntament, i que consistia en vint-i-cinc pessetes.

Una secció —no sé si se'n pot dir ben bé secció— que des del primer moment va tenir el suport del públic, fou l'apartat de "Correspondencia". Plovién cartes dels veïns de la vila, de Baix a Mar, dels pobles de la rodalia, de Tarragona, Valls i Reus, fins d'Amposta va arribar correu. Totes les cartes i col·laboracions que es rebien estaven encobertes per un pseudònim. És curiós que, en aquella època de censura, no s'exigia als col·laboradors les seves credencials —nom i DNI— com s'acostuma a fer ara. N'hi havia prou amb un nom fals per tenir accés a l'emissió. És clar que el Director se'n

responsabilitzava, i, pel risc que hi corria, esporgava i fins tirava al cove les cartes que podien resultar comprometedores. Però sempre se n'acusava rebut i se'n donava una solta o altra. És per aquest motiu que, a hores d'ara, la majoria dels qui van escriure per a "La Voz de Torredembarra" ens són desconeguts.⁵

En aquest període de "La Voz de Torredembarra" la censura era molt rigorosa, i per bé que un s'autocensurava i anava amb peus de plom, més d'un cop vam veure escapçada l'emissió per les tisores del censor. I en coses ben impensades, per cert; com aquesta anècdota infantil, ben inofensiva, que va ser suprimida: "En la classe. —Pregunta el profesor: ¿Donde está Diós?

Responde el pequeñín: En el Cielo y en la Tierra... rodeado de agua por todas partes."

No cal dir que l'idioma que s'usava en les emissions de "La Voz de Torredembarra" era el castellà. Tanmateix la majoria de col·laboracions versificades, i fins i tot algun fragment en prosa, eren escrits i radiats en català, i mai no vam tenir problemes amb la censura en aquest aspecte.

Ben pocs dels col·laboradors de "La Voz de Torredembarra" ho van fer firmant amb el nom propi. La majoria van adoptar un nom de batalla, o més d'un, perquè molts d'ells es firmaven amb noms diversos. Els pseudònims adoptats anaven des d'unes simples inicials —"M.C.", "I.F.S."— o els vulgars i poc compromesos - "Una madre", "Un vecino de Torredembarra" - a noms enrevesats i llarguissims com aquest: "Dr.Dn. Pedro de Casas Unidas Siscart de Mollerussa Soler y Pi". Constatem que els que tingueren més acceptació foren els noms de constel·lacions: "Castor y Polux", "Pegaso", "Géminis", "Tauro"...

La curiositat dels radiooients per esbrinar la identitat dels encoberts col·laboradors es despertava ben sovint, i no era pas massa difícil d'endevinar qui s'amagava sota el nom fictici. A les viles petites els secrets duren poc. Tanmateix la intriga va esdevenir general i es va allargar durant dies i mesos, en el cas d'"Àskari". Aquest col·laborador enviava uns versos força correctes i molt enginyosos, que retrataven personatges molt coneguts a la vila. El director va titular aquesta col·laboració setmanal "Crónica candente de la vida intrascendente, o, usando de su confianza me atrevo con su semblanza". Sempre es va demanar el consentiment del personatge retratat, que els interessats van donar de bon grat. Només un d'ells va oposar-se a la seva radiació.

Va ajudar molt a l'èxit de l'emissió l'entusiasme que els locutors de Radio Tarragona van posar al programa. Les veus de Josep Maria Tarrassa, director

de l'emissora, Manuel Pastor, i algun cop Josep Rovira, acompanyats de les veus femenines de Lolita Savín, o de Griselda Llopart, donaren vida a les notícies i comentaris dels fets ocorreguts a la nostra vila, i calor a les temptatives literàries dels torrencs. Josep-Maria Tarrassa, tant com a director de Ràdio Tarragona, com a bon amic de la Torre, va ser un bon puntal de "La Voz de Torredembarra". Per aquest motiu i per les campanyes benèfiques a favor de diversos centres, entre els quals hi va incloure el que aleshores era l'hospital de la fundació Pere Badia, l'Ajuntament de Torredembarra va proposar Josep Maria Terrassa com a fill adoptiu.

De les cent primeres emissions de "La Voz de Torredembarra" cal destacar-ne tres de tipus extraordinari: l'emissió número trenta-u, cara al públic, que es va fer a la pista de ball del Restaurant Augusto, més conegut per "Xiringuito"⁶ Hi va prendre part tot el personal de Ràdio Tarragona - locutors i tècnics - de manera que havien de fer torns per tal de no desatendre l'emissora de Tarragona. El públic assistent va ser molt nombrós. Es recorda el fet com una festa molt sonada. La segona emissió extraordinària va ser la noranta-nou. Glosa l'èxit de la representació de "Les llàgrimes d'Angelina", obra de teatre de Josep Maria Sagarra que el Grup d'Aficionats a l'Art acabava d'estrenar. L'emissió estava estructurada en actes i entreactes, seguint la línia de la comèdia. La tercera va ser la número cent: la celebració de les cent primeres emissions. Ja se n'havia previst el caràcter extraordinari, i el Director havia disposat la radiació del quart d'hora setmanal en aquest sentit. Però els col·laboradors habituals, els que ja tenien una secció pròpia, van voler donar-li una sorpresa, i van substituir el text previst per un altre de commemoració i d'homenatge al mateix temps. No sé si la sorpresa del director va ser massa agradable, després de la il·lusió que ell havia posat en confeccionar la pròpia emissió extraordinària. Al cap i a la fi no es va perdre res: es va radiar a la setmana següent, amb el número cent u, o cent bis, i va iniciar la segona centena de "La Voz de Torredembarra".⁷

Confecció dels índexs

De totes aquestes emissions se n'ha fet uns índexs per tal de facilitar-ne la consulta. Aquest índexs s'han fet a posteriori, i han anat a càrrec d'Anton Valls i Guasch, Naria-Rosa Riambau Ivern, i jo mateixa. Anton Valls va ser el primer a confeccionar els índexs i el que va marcar-ne el criteri. Ell va numerar prèviament els fulls mecanoscrits, i va fer un índex general per

emissions, un segon de cronològic i un tercer per ordre alfabètic de noms d'autors. M.R.Riambau i jo seguïrem el mateix criteri solament que no vam numerar les pàgines, i ens limitàrem a dos índexs: el cronològic i l'alfabètic per autors. Jo vaig fer el seguiment de les cent primeres emissions, les que estan enquadrades, i que van del 9 de febrer de 1956 al 16 de gener de 1958. M.R.Riambau ordenà les emissions des del número 101, o 102, al 151, que van des del 30 de gener de 1958 al 5 de febrer de 1959. I Anton Valls ordenà des del número 152 al 443, que abasten del 1 d'octubre de 1964 al 30 de desembre de 1970.

En aquests índex s'ha conservat en castellà els títols que ja ho estan a l'original, i s'han escrit en català i entre cometes els títols que ja hi consten així. També s'han escrit en català i entre parèntesis tot allò que correspon a una explicació personal, a falta de títol o de poca claredat en aquest títol. L'índex per autors s'ha fet per ordre alfabètic segons el sistema català, i es fa constar el pseudònim que ha emprat el col·laborador, excepte els que no en porten que consten com anònims. Tots els que no vénen firmats, però que es dedueix que provenen de la direcció, s'han agrupat sota el nom de DIRECTOR.

Tot plegat és un material prou interessant perquè quedi arxivat i a disposició dels estudiosos.

Amb la facilitat que hi ha avui per obtenir fotocòpies de qualsevol text, crec que el Patronat Municipal de Cultura de Torredembarra s'hauria d'imposar la tasca d'aquesta recopilació per tal que no es perdessin els guions de les emissions de "La Voz de Torredembarra". Jo per la meua part poso els originals, que són en poder meu, a la seva disposició, per a tal fi.

NOTES:

- 1 "Centiloquio de La Voz de Torredembarra"
- 2 "Suponemos que los directivos de este periódico radiado conocen y saben que la música española es de las más ricas en composiciones, y bellísima en sus múltiples manifestaciones. Y digo yo: ¿Por qué la sintonía que encabeza el diario hablado de Torredembarra tiene que ser una composición francesa? Francamente es de muy mal gusto y peor sabor que se haga tanto honor a lo extranjero. Propongo un pasodoble castizo, una airosa jota o simplemente los compases de una airosa sardana. En fin, algo netamente español, señores, neta y genuinamente español." (Carta firmada per "Almirante" i radiada el dia 5 d'abril de 1956, emissió nº 8)
- 3 UNA CUESTIÓN PELIAGUDA Los actores masculinos que han de representar "Les llàgrimes d'Angelina" hace más de un mes que no se cortan el pelo. Para estar en consonancia con la época de la comedia.
 - ¿De verdad? ¿No me toma Vd. el pelo?
 - De ninguna manera.
 - ¿Y no será una idea demasiado cogida por los pelos?
 - Puede ser. Pero es que quieren representar la comedia con toda clase de pelos y señales.
 - Sí, pero el público no aprecia estas cosas.
 - Le advierto a Vd. que el público de Torredembarra no tiene un pelo de tonto
 - Pues vaya un sacrificio para los pobres actores. Porque todos deben ser hombres de pelo en pecho.
 - Y sin pelos en la lengua. En realidad la cosa les viene muy a repelo. Pero aguantan porque sinó al director se le ponen los pelos de punta.
 - ¿Y a Vd. le va bien la idea?
 - ¿A mí? ¡Al pelo!!
- 4 Malgrat l'abundosa participació d'aspirants a poeta, van fracasar, per falta de participants, uns Jocs Florals que es van organitzar.
- 5 A la darrera pàgina del volum "Centiloquio de la Voz de Torredembarra" hi ha la firma de molts dels col·laboradors: nom real i pseudònim. No tots s'entenen bé, però. S'hauria de fer un estudi caligràfic per desxifrar-los.
- 6 Aquest restaurant va portar en principi i en aquella època el nom de "Restaurante Augusto". Després va canviar d'amo, i l'antic propietari, que havia obert un altre restaurant i tenia l'exclusiva del nom, no va voler cedir-lo; així el nou propietari es va veure obligat a buscar-ne un altre. Aquest nou propietari, que era més viu que una mostela, va posar al seu restaurant el nom d'"Al Gusto", que era diferent, però que tenia el mateix so fonètic. Més tard va passar a ser "Algusto", així tot junt. Un nom una mica sorprenent per a qui no en conegui la història.
- 7 El guió original d'aquesta emissió ha desaparegut. Es degué radiar el dia 23 de gener de 1958. Ni la referència al text del guió ni la data d'emissió no consta a l'índex.